

<https://helda.helsinki.fi>

Varhaiskasvatus puhuttaa : havaintoja Twitterissä jaetuista näkemyksistä

Sintonen, Sara

2020-02

Sintonen , S & Onnismaa , E-L 2020 , ' Varhaiskasvatus puhuttaa : havaintoja Twitterissä jaetuista näkemyksistä ' , Yhteiskuntapolitiikka , Vuosikerta. 85 , Nro 1 , Sivut 73-80 . < <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202002115166> >

<http://hdl.handle.net/10138/313543>

cc_by_nc_nd
publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Varhaiskasvatus puhuttaa

Havaintoja Twitterissä jaetuista näkemyksistä

SARA SINTONEN & EEVA-LEENA ONNISMAA

Johdanto

Viime aikoina varhaiskasvatusta koskevan keskustelun aiheina eri medioissa ovat olleet muun muassa lapsiryhmien koko ja toimitilojen puutteet.¹ Suomalaislasten muita Pohjoismaita vähäisempi osallistuminen pedagogiseen varhaiskasvatukseen on puolestaan herättänyt huomiota sekä OECD:n että EU:n suunnalla: 6-vuotiaista lähes kaikki osallistuvat esiopetukseen, mutta 4-vuotiailla on vielä matkaa EU:n asettamaan 95 prosentin osallistumistavoitteeseen. (OECD 2018; Euroopan komissio 2019.) Varhaiskasvatuksen vuosina 2015–2018 loppuunviety lakireformi on herättänyt keskustelua erityisesti sosiaalisessa mediassa, ja aihe puhutti myös kevään 2019 eduskuntavaalien alla. Suomalainen erikoisuus, huoltajille maksettava lasten kotihoidon tuki, on myös herättänyt tunteita puolesta ja vastaan, mutta tukimuoto on säilytetty myös hallitusohjelmassa 2019–2023 (Valtioneuvosto 2019).

Eräs areena, jolla keskustelua käydään, on sosiaalisen median avoin mikroblogipalvelu Twitter. Twitterissä viestintä on julkista, viestejä voi myös lukea ilman omaa käyttäjätunnusta. Avoimuuden ja julkisuuden myötä Twitterin voidaan katsoa olevan yhteiskunnallisesti tärkeä; monet poliitikot, toimittajat, julkisuuden henkilöt ovat palvelun aktiivisia käyttäjiä, samoin kuin eri alojen instituutiot, järjestöt ja muut toimijat. Merkittävyyden näkökulmasta ei ole niinkään oleellista, kuinka paljon Twitterissä on viestijöitä, vaan ket-

kä siellä viestivät (Isotalus ym. 2018, 9). Pääosin käyttäjien itsensä tuottamaan sisältöön perustuva sosiaalinen media (esim. Bruns 2008; van Dijk 2013) on yksi ajatusten vaihdon ja kanssakäymisen muoto. Joka tapauksessa sosiaalisen median palvelut tarjoavat uudenlaisia tapoja vuorovaikuttaa, ne ovat madaltaneet kynnystä jakaa mielipiteitään muiden kanssa (esim. Carpentier & Jenkins 2013).

Näin ollen sosiaalisen median palvelut perustuvat tyypillisesti käyttäjien aktiivisuuteen. Vuonna 2006 aloittanut Twitter on tarkoitettu käyttäjien omien ajatusten ja huomioiden sekä muiden esiin nostamien asioiden jakamiseen, joka perustuu mikroblogaukseen. Jaettavat viestit ovat lyhyitä ja niihin voi liittää mukaan hymiöitä ja muita visuaalisia merkkejä, kuvaa, videota ja linkkejä. Lyhyiden ja avoimuuden vuoksi kynnys vuorovaikutukseen toisten kanssa on matala. Monilla tviittaminen eli Twitter-viestien lähettäminen liittyy työhön, toisilla yksityiselämään ja joissakin tapauksissa molempiin. Kaikki viestit Twitterissä eivät ole käyttäjien itse kirjoittamia, sillä ”retviittaus” eli toisten viestien edelleen jakaminen kuuluu olennaisesti Twitterin luonteeseen. Samoin ristikkomerkki (#) on olennainen osa vuorovaikutusta. Lisäämällä ristikkomerkin haluamansa sanan ensimmäiseksi merkiksi käyttäjä tekee siitä avainsanan (*hashtag*), joka voi viitata esimerkiksi johonkin puheenaiheeseen tai tapahtumaan. Avainsanojen perusteella tviittejä voidaan myös etsiä, luokitella ryhmiin ja linkittää toisiinsa.

Twitter voi olla yhtä aikaa väline, lähde, tutkimuksen kohde ja paikka tutkimukselle. Twitterin arvo viestintäkanavana muodostuu viestien yhdesä muodostamasta kokonaisuudesta. Juuri tällöin aihetunnisteet voidaan nähdä osaksi suurempaa

¹ Ks. esim. HS 26.2.2019 <https://www.hs.fi/kaupunkilart-2000006015137.html>; Yle 14.2.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10643001>; HS 1.3.2019 <https://www.hs.fi/kaupunkilart-helsinki/art-2000006020145.html>

keskustelua tai narratiivista jatkumoa. Esimerkiksi datalähtöisyys, koneoppiminen, diskurssianalyysi ja sisällönanalyysi ovat mahdollisia näkökulmia palvelun viestinnällistä arvoa ja merkitystä tutkittaessa. (Mykkänen 2018.) Twitterissä käytävää varhaiskasvatuspuhetta voidaan lähestyä sosiaalisena konstruktiona, ilmiönä, joka tuottaa ja toistaa itseään myös sen edetessä. Twitter on suuruudessaan ja rajoittamattomuudessaan herkullinen ja samalla haastava areena tutkimuksille. Onkin huomattava, että joskin yksittäisen sosiaalisen median palvelun tutkiminen on todella kiinnostavaa, pelkästään esimerkiksi Twitteriä tutkimalla ei voida tehdä lopullisia johtopäätöksiä johonkin aiheeseen liittyvän verkkoviestinnän koko kirjosta (vrt. Marttila ym. 2016). Tyypillisesti verkossa tapahtuva viestintä ei edusta koko yhteiskuntaa ja sen kaikki vaikuttajia, vaan sen tiedetään olevan painottunut nuoriin ja yhteiskunnallisesti aktiivisiin toimijoihin.

Tässä analyysissä tarkastelemme, mitä varhaiskasvatuksesta ylipäätään keskustellaan Twitterissä. Olemme erityisen kiinnostuneita siitä, mitkä varhaiskasvatuksen näkökulmat ja painotukset puhuttavat Twitter-käyttäjiä ja millaista keskustelua aiheesta käydään, sillä tämä vaikuttaa osaltaan käsitteisiin varhaiskasvatuksesta.

Varhaiskasvatus osana opetustointia

Varhaiskasvatus on opetustoimen alaista pääosin kuntien järjestämisvastuulla olevaa toimintaa samaan tapaan kuin perusopetus. Nykyinen varhaiskasvatusjärjestelmä rakentuu kuitenkin vuonna 1973 käynnistetyn työvoima- ja perhepoliittisen päivähoitojärjestelmän pohjalle. Päivähoitojärjestelmä luotiin aikanaan mahdollistamaan naisten työssäkäynti ja opiskelu ja luomaan turvaa ansiotyössä käyvien äitien lapsille. Vuoteen 2013 asti toimiala oli valtionhallinnossa sosiaali- ja terveysministeriön ja kunnissa sosiaalilautakuntien hallinnoima sosiaalipalvelu. Pitkäkestoinen kuuluminen sosiaalihuollon palveluihin muovasi vähitellen päiväkotien henkilöstörakennetta ja sen myötä niiden toimintakulttuuria sosiaalipalveluliseen suuntaan (Kinos & Palonen 2013; Onnismaa ym. 2017).

Varhaiskasvatuksen hallinnon siirryttyä opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen tätä seurannut lakireformi kytki toimialan koulutusjärjestelmän osaksi. Syyskuussa 2018 voimaan astuneen uu-

den varhaiskasvatuslain mukaisesti varhaiskasvatuksella, johon kuuluu myös esiopetus, tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen muotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatustoiminta. Huoltajat tekevät päätöksen lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen.

Nykyään erityisesti pohjoismaisen varhaiskasvatuksen keskiössä ovat lasten oikeudet ja demokraattinen osallistuminen (Karila 2012; 2016). Tutkimuksissa on jo pitkään korostettu laadukasta kasvuympäristöä, vuorovaikutussuhteita ja niiden toimivuutta myös lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta (mm. Hujala ym. 2007, 22–23). Näitä seikkoja painottavat myös varhaiskasvatuslaki sekä uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2018). Myös vanhempien oikeus vaikuttaa varhaiskasvatuksen toteutukseen on kirjattu uusimpaan varhaiskasvatuslakiin. Lainsäätäjä on siten asettanut odotukset varhaiskasvatukselle pelkkää päivähoitopalvelua huomattavasti korkeammalle. Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon eroa ei kuitenkaan avata lakitekstissä, mikä selittää osaltaan esimerkiksi mediassa esiintyvää käsitteiden epäselvää käyttöä.

Varhaiskasvatus eri osapuolien näkökulmasta

Varhaiskasvatuksen yhteiskunnallista merkittävyyttä on perusteltu monin tavoin: yhtäältä vanhempien työssäkäynnin mahdollistavan päivähoidon ajatellaan kasvattavan verotuloja ja vähentävän sosiaalitukien tarvetta, toisaalta korostetaan, miten laadukas varhaiskasvatus edesauttaa lasten tasavertaisten kehittymismahdollisuuksien toteutumista, ehkäisee syrjäytymistä ja edistää inhimillisen ja sosiaalisen pääoman rakentumista. (Paananen ym. 2015.) Tutkimukset (esim. Melhuish ym. 2004; Sylva ym. 2004) painottavat kuitenkin, että varhaiskasvatukselta odotetut pedagogiset hyödyt todentuvat vain silloin, kun varhaiskasvatus on laadukasta.

Se, mistä näkökulmasta varhaiskasvatusta tarkastellaan sitä järjestävissä kunnissa, vaihtelee Kirsti Karilan ja kollegoiden (2017) tutkimuksen mukaan kunnan koon ja tyyppin mukaan: kaupunkimaisissa kunnissa painottuvat elinikäinen oppiminen ja varhaiskasvatus osana lapsen oppimis-

polkua, kun taas maaseutumaisissa kunnissa on hallitsevana puhetapa, joka korostaa vanhempien työssäkäynnin mahdollistamista ja jossa varhaiskasvatus nähdään kunnan elinkeinoelämän tukemisen näkökulmasta.

On ymmärrettävää, että puhuessaan varhaiskasvatuksesta eri sidosryhmät painottavat eri asioita. Pienten lasten institutionaalisen kasvatuksen, opetuksen ja hoivan järjestämisen yhteiskunnallista merkitystä koskevia eri sidosryhmien – muun muassa kansalaisjärjestöjen ja muiden kolmannen sektorin toimijoiden – taustaoletuksia on mahdollista selvittää esimerkiksi lainvalmistelun kuluessa annettuja lausuntoja analysoimalla (Onnismaa ym. 2014).

Yksi keskeinen keskustelun osapuoli on henkilöstö, jonka rooliin kuuluu sekä lasten ja perheiden että henkilöstön näkemysten esillä pitäminen. Ensisijaisesti ammattijärjestöt kuitenkin valvovat henkilöstöryhmien etuja ja tuovat julkiseen keskusteluun eri ammattiryhmien näkökantoja. Laki-reformin valmisteluissa ammattijärjestöt nousivat keskeiseen rooliin ja järjestöjen keskinäinen kiistely leimasi työskentelyä alusta saakka.

Yhtenä intressiryhmänä on yhteiskunta koko laajuudessaan, johon toki myös edellä mainitut ryhmät kuuluvat: poliittiset toimijat, eri väestöryhmiä edustavat kansalaisjärjestöt, julkiset ja yksityiset työnantajat, media ja tutkijat. Viime vuosina mediassa on nostettu esiin voimallisesti varhaiskasvatuspalveluiden yksityistäminen ja sitä myötä palveluiden näkyvämpi markkinointi. Näin ollen lapsista ja heidän perheistään on tullut asiakkaita ja kysymystä palvelun laadusta tarkastellaan jopa tulosjohtamisen kysymyksinä. Ylipäätään koulutuksen alueille on noussut uusliberalistinen ajattelu ja taloudellisen edun tavoittelu (mm. Kinon ym. 2016; Vuorikoski & Räisänen 2010), ja sitä ei tunnuta juurikaan kyseenalaistettavan. Varhaiskasvatuspalvelujen tuottajina voi olla voittoa tavoittelevia yrityksiä toisin kuin perusopetuksessa. Tämä koulutusjärjestelmän sisäinen ristiriita on perua varhaiskasvatuksen aiemmasta sijainnista osana sote-palveluja. Koulutus ymmärretään yhteiskunnan taloudellisen tuottavuuden yhtenä rakennuspalikkana, ja siihen investoitavat voimavarat halutaan hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti (OECD 2018; Vuorikoski & Räisänen 2010). Varhaiskasvatus ei ole jäänyt sivuun näistä keskusteluista, ja yhtenä huolena voisi pitää tehokkuuden vaatimusten lisääntymistä ja helposti mitattavaksi taipuvien oppimisen osa-alueiden korostamista ohi kasvatuksen kysymysten.

Tutkimustehtävä ja aineisto

Twitter-tutkimus on vielä uutta ja siihen liittyvät menetelmät osin kehitysvaiheessa; tehty tutkimus on pitkälti painottunut tviittien julkaisu tiheyden ja määrän tarkasteluun, mutta tviittien sisältöjä on tutkittu vähemmän (McKinney ym. 2014). Sen sijaan, että tutkitaan käyttäjien tviittejä pintapuolisesti, olisi tarve nähdä sanojen taakse ja löytää uusia näkökulmia viestinnän tarkastelamiseen. Pekka Isotalus ja kollegat (2018) luonnehtivat suomalaista Twitter-tutkimusta vielä hajanaiseksi, joskin tutkimusta on jo tehty eri tieteenaloilla.

Pyrimme analysoitavana olevan ilmiön (varhaiskasvatuspuheen) analyttiseen ja kriittiseen, ymmärtävään tarkasteluun. Lukutapaan tulee väistämättä mukaan aikaisemmasta tiedosta ja kokemuksesta nouseva asiantuntijan esiymmärrys, mutta se ei ole kuitenkaan sidottu siihen. Omien käsitysten reflektiivinen tarkastelu suhteessa aineistosta nouseviin havaintoihin auttaa problematisoimaan ilmiötä syvemmin (vrt. Gordon ym. 2004). Twitter-viestit olisivat myös lyhydessään haastavia esimerkiksi tulkittavaksi kielellisen vuorovaikutuksen muotoina. Twitterin yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja näkyvyyden vuoksi on tärkeää tarkastella, mitä varhaiskasvatuksen osalta asiassa ylipäätään nostetaan esiin ja nähdään tviittaamisen arvoiseksi.

Twitter-aineisto kerättiin koneellisesti hyödyntämällä Twitterin API-rajapintoja ja Python -ohjelmointikieltä. Analyysiä varten ohjelmoitiin yhteistyössä tämän artikkelin ensimmäisen kirjoittajan ja ulkopuolisen ohjelmoijan kanssa erillinen sovellus, mikä räätälöitiin tutkimustarpeiden mukaiseksi. Sovellus käyttää hauissa hyväkseen Twython-kirjastoa.²

Aineisto koostuu Twitterissä aikavälillä 25.2.–3.3.2019 julkaistuista ja avainsanan ”varhaiskasvatus” (ja sen erilaisia taivutusmuotoja) sisältävistä tviiteistä. Tavoitteena oli siten kerätä aineisto suomenkielisistä tviiteistä ja rajoittaa näkökulma yhteen viikkoon. Sovelluksen kehittelyyn liittyvien tammi- ja helmikuussa 2019 tehtyjen koehakujen perusteella oli muodostunut käsitys, että aiheesta viestitellään Twitterissä aktiivisesti, mutta ei siten, että tviittien määrä olisi esimerkiksi tuhansia viikossa. Koehakujen perusteella tutkijalla oli myös jo muotoutunut ennakkokäsitys kes-

2 ks. <https://twython.readthedocs.io/en/latest/>

kustelun painotuksista. Lopulliseksi aineistonkeruun aikaväliksi valittiin yksi viikko ja olettamuksena oli saada aineistoksi muutaman sadan tviitin koonti; aineisto kattaa Twitter-viestittelyä viikon ajalta helmi-maaliskuun vaihteessa 2019. Ohjelma löysi annetuilla hakuehdoilla yhteensä 599 tviittiä. Vaikka ristikkomerkki (#, *hashtag*) on oleellinen osa Twitterissä tapahtuvaa viestintää (sillä viitataan tyypillisesti johonkin puheenaiheeseen tai tapahtumaan), aineistoa ei rajattu koskemaan ainoastaan niitä, vaan sovellus haki annettuja sanoja myös itse viestisisällöistä. Lähtökohtaisesti ei voitu olettaa, että varhaiskasvatuksesta Twitterissä viestittelevät käyttäisivät aina esimerkiksi #varhaiskasvatus-tunnistetta.

Aineiston lopullinen tviittien määrä oli 563, ja ne kaikki olivat suomenkielisiä. Aineisto sisältää myös uudelleentviittaustoiminnolla (*retviittaus*) julkaistuja viestejä eli käyttäjien toisiltaan lainaamia ja edelleen jakamia tviittejä, koska tavoitteen kannalta oli kiinnostavaa tarkastella ylipäätään sitä, mikä varhaiskasvatuksessa puhuttaa Twitterissä. Tällöin myös uudelleenjakamisen voi katsoa olevan kannanotto asiassa.

Valtaosa analyysiajankohdan tviiteistä oli yksityishenkilöiden lähettämiä. Mukana oli niin virkamiehiä, järjestötoimijoita, tutkijoita kuin varhaiskasvatuskentän toimijoita ja opettajia. Yksityishenkilöiden lähettämiksi tviiteiksi tunnistettiin aineistosta 464 eli noin 82 prosenttia koko määrästä. Loput tviitit (99 kpl eli 18 %) jakaantuivat monien eri lähettäjien kesken, jolloin kutakin tviittaajaa kohti kyse oli muutamista yksittäisistä tviiteistä. Muita kuin yksityishenkilöinä tviittaavia olivat muun muassa järjestöt ja liitot, kansalaisjärjestöt, kaupungit, yritykset, puolueet, valtion elimet, yliopistot ja evl-kirkko.

Sovelluksen avulla kerätty raakadata tuotiin Excel-ohjelmaan, jossa siihen tutustuttiin ja siitä siivottiin käsin poistamalla tviittien joukosta analyysimme kannalta selkeästi epäoleelliset viestit (esim. yksityiselämään liittyvät toteamukset, yhteensä 36 tviittiä). Sen jälkeen aloitettiin aineiston lähiluku ja tarkastelu koodaamalla kullekin tviitille niiden sisältöaiheen perusteella asiasana (*generating initial codes*, ks. Brown & Clarke 2006). Koodaaminen eteni luontevasti, sillä tviittien lyhyys tekee niistä monipolvista tekstiä helpommin tulkittavan. Yksi havainto oli myös, että tviiteissä viestitään pääasiassa selkeillä lauserakenteilla (ilman sivulauseita) ja esimerkiksi sidesanoja tai lauseenvastikkeita ei juuri käytetä. Koodausvaiheessa

asiasanoja muodostui yhteensä 19, ja osan niistä huomattiin toistuvan useasti jo asiasanojen koodausvaiheessa. Tällaisia olivat esimerkiksi ”maksuttomuus”, ”henkilöstö” ja ”valvonta”. Kun aineisto oli käyty läpi (koodaamalla käsin jokaiseen taulukon riviin yksi asiasana), muodostui eri asiasanoja yhteensä 19, joissa esiintymistiheys vaihteli 75:stä yhteen.

Tämän jälkeen aloitettiin sisällöllisten piirteiden tematisointi (*searching for themes, reviewing themes*, ks. Brown & Clarke 2006). Aineiston ryhmittelyn ja tarkastelun myötä tietyt teemat alkoivat nousta toistuvina esille. Temaattinen ryhmittely (*defining and naming themes*, mt.), jossa aineistosta etsitään erottavia tai yhdistäviä tekijöitä, osoittautui aineiston käsittelymenetelmänä varteenotettavimmaksi vaihtoehdoksi, koska nimenomainen tarkoitus on saada käsitys Twitter-puheen varhaiskasvatukseen liittyvistä aiheista ja painotuksista.

Ryhmittelyn myötä asiasanat jakaantuivat selkeästi neljään temaattiseen joukkoon, jotka nimettiin seuraavasti: a) laadukas varhaiskasvatus palveluna, b) henkilöstöpolitiikka, c) varhaiskasvatuksen toteuttaminen ja d) muut. Ryhmään ”muut” kerättiin sellaisia asiasanoja, jotka viittasivat johonkin muuhun kuin kolmeen edellä mainittuun joukkoon ja menivät hieman myös aiheesta ohi. Tällaisia olivat esimerkiksi vinkit avoinna olevista työpaikoista (”info”) tai suoraan kevään 2019 eduskuntavaaleihin liittyvät tviitit (”vaalipuhe”). Myös kaikki alle viiteen tviittiin jääneet asiasanat luettiin mukaan tähän.

Raportoinnissa olemme pyrkineet suojelemaan viestittäjien anonymiteettiä jättämällä pois tekstin lomasta suorat tviitit, joihin viitataan lähinnä niiden sisältöä referoiden, ilman niihin liittyviä, alkuperäisen viestin jakajan paljastavia tunnistetietoja.

Havaintoja ja huomioita aineistosta

Tviiteistä löytyneet teemat – laadukas varhaiskasvatus palveluna, henkilöstöpolitiikka ja varhaiskasvatuksen toteuttaminen – eivät sinänsä yllätä ajankohtaisuudellaan. Myöskään varhaiskasvatuksen esiintyminen yhtenä kevään 2019 vaaliteemana ei liene yllättävää. Yllättävä tulos on se, että Twitterissä käydyssä keskustelussa ja viestinnässä ei juurikaan nouse esiin varhaiskasvatuksen pääkohderyhmään eli lapsiin ja heidän perheisiin-

Taulukko 1. Asiasanat ryhmiteltynä teemoihin

A. Laadukas varhaiskasvatus (272)	
Palvelulaatu	75
Säädäntö	12
Valvonta	68
Yksityinen vs. kunnallinen	62
Maksuttomuus	49
Raha	6
B. Henkilöstöpolitiikka (111)	
Palkka	20
Henkilöstö	37
Koulutus	18
Kehittäminen	27
Yhteistyö	9
Palkka	20
C. Varhaiskasvatuksen toteuttaminen (87)	
Sisältö	50
Toimintaympäristö	10
Lapsi	27
D. Muut (93)	
Info	71
Vaalipuhe	19
Hyvinvointi	1
Merkitys	1
Perheet	1

sä liittyvä puhe, kuten eivät myöskään nouse varhaiskasvatuksen toimintaympäristöihin, pedagogiikkaan, opettajuuteen, arjen tapahtumiin ja materiaaleihin liittyvät aiheet. Myös puhe kasvatuksesta ja opetuksesta jää häkellyttävän vähäiseksi. Voidaankin todeta, että Twitter-viestinnän valossa varhaiskasvatus näyttäytyy hallinnollisena, institutionalisoituneena, yhteiskunnan lähes mekaanisena palvelutuotantona, jossa laatu ajatellaan taattavan resurssien, lainsäädännön ja valvonnan kautta. Tämä korostaa osaltaan huoltamme yhteiskunnassamme vallitsevien tehokkuuden vaatimusten lisääntymistä ja helposti mitattavaksi taituvien varhaiskasvatuksen osa-alueiden korostamista ohi kasvatuksen kysymysten. Kiinnostava havainto on, että tätä puhetta ylläpitävät tviittaajina pääosin yksityiset henkilöt, koska alan julkisten toimijoiden ja intressiryhmien näkyvyys ja osallisuus Twitterissä on tämän aineiston valossa erittäin vähäistä.

Laadukas varhaiskasvatus palveluna

Twitterin käyttäjiä puhutti analyysimme ajankohdasta eniten varhaiskasvatukseen liittyvä palvelun laatu sekä valvonta. Useassa viestissä vaadittiin tiukempaa ja tehokkaampaa valvontaa erittelemättä sinänsä, miten ja kenen sellaista tulisi toteuttaa. Tiukempi valvonta nähtiin ”kaikkien etuna”. Tiukennettua valvontaa perättiin erityisesti kohdistettavaksi yksityisiin palveluntarjoajiin – viesteistä ei kuitenkaan käy ilmi, mitä tiukennetulla valvonalla tarkoitetaan, kuka sitä järjestää ja mihin valvontaa tarkkaan ottaen kohdistuisi. Ylipäätään varhaiskasvatuksen toteuttaminen yksityisenä palveluna puhutti, samoin kuin yksityistämiseen liittyvä yrittäminen voitontavoittelumielessä. Näissä näkökulmissa nousivat esiin pohdinnat ja arvelut siitä, mitä tapahtuisi, jos kaikki varhaiskasvatus-tarjonta yksityistettäisiin. Edelleen pohdittiin, pitäisikö alalta estää voitontavoittelu kokonaan, kun se ei perusopetuksessakaan ole mahdollista. Viesteissä ilmeni myös rinnastamista yksityisiin vanhuspalveluihin: tällöin näkökulmana oli huoli varhaiskasvatuksen laadun samansuuntaisesta heikkenemisestä kuin vanhuspalveluissa.

Laadukkaan varhaiskasvatuspalvelun osalta myös varhaiskasvatuksen maksuttomuus herätti keskustelua. Kokeilusta, jossa 5-vuotiaiden maksuton varhaiskasvatus laajenee, jaettiin viestejä melko ahkeraan positiivisessa ja kannustavassa sävyssä.

Ylipäätään se, että aineistosta nousi esille eniten sisältöä liittyen varhaiskasvatukseen palveluna, kertoo osaltaan siitä, miten uusliberalistinen ajattelu ja taloudellisuus (resurssit, taloudellisen edun tavoittelu) ovat voimistuneet ajassamme. Näiltä trendeiltä ei näköjään myöskään varhaiskasvatus voi välttää.

Henkilöstöpolitiikka yhteiskunnallisena intressinä

Tähän teemaan liittyen Twitter-käyttäjät nostivat esiin varhaiskasvatuksen henkilöstön palkkaukseen ja määrään liittyviä asioita joko yleisenä huolenaiheena (palkan pienuus, henkilökunnan vähyys) tai yksittäisinä nostoina (esim. yksittäisten kaupunkien päätöksiä palkkojen nostosta). Useassa tviitissä erityisesti varhaiskasvatuksen opettajan palkkoja vaadittiin nostettavaksi koulutusta ja työn vaatimuksia vastaaviksi.

Alan kehittämisenäkökulmat liittyivät lähinnä henkilöstöjärjestelyihin, ja niissä tiedotettiin esimerkiksi varhaiskasvatuksen ilta-, viikonloppu-

ja vuorohoitajärjestelyihin liittyvistä muutoksista. Viesteissä nostettiin esiin myös kuntia, joissa on rahoitettu erilaisia kokeiluja, liittyen lähinnä 5-vuotiaiden maksuttomaan varhaiskasvatukseen sekä tukea tarvitsevien lasten moniammatillisen toiminnan kehittämiseen. Huolehdittiin, kuuluko opettajien ääni tarpeeksi kehittämissä ja miten laajalla yhteistyöllä voitaisiin kehittää kuntien ja alueiden palveluiden kokonaistarjontaa.

Koulutuksen näkökulmasta viesteissä ”markkinoitiin” alaa (aineistonkeruun ajankohtaan osui korkeakoulutusten yhteishaku), tuotiin esille sen merkityksellisyttä ja korostettiin koulutetun henkilökunnan merkitystä alalla. Henkilöstöpuheeseen liittyvissä viesteissä korostui myös huoli alalla epäilyistä halusta ammatinvaihtoon. Tämä yhdistettiin usein keskusteluun suhdeluvuista ja tehokuusvaatimuksista. Huolissaan oltiin myös henkilöstön riittävydestä tulevaisuudessa, siitäkin huolimatta, että syntyyvys on Suomessa aleneva.

Varhaiskasvatuksen toteuttaminen käytännössä

Käytännön työstä ja varhaiskasvatuksen moninaisuudesta ei pidetty viesteissä ollenkaan niin paljon ääntä kuin varhaiskasvatuksen laatuun, tarjoajiin ja henkilöstön palkkaukseen liittyvistä asioista. Vaikka nykyiseen varhaiskasvatukseen on kirjattu myös vanhempien oikeus vaikuttaa, ei tämä puoli tule viesteissä esiin lainkaan. Esiin ei myöskään tule, että varhaiskasvatuksella tuetaan vanhempien kasvatustyötä ja että se on nimenomaan lapsen oikeus.

Varhaiskasvatuksen käytäntöön liittyvissä viesteissä korostuivat leikin näkökulmat ja leikin puolustaminen osana varhaiskasvatuksen ydintoimintaa ja lapsen oikeutta. Myös oppimisen näkökulmasta leikin tärkeyttä korostettiin, samoin jonkin verran sukupuolisensitiivisyyttä. Ylipäätään korostettiin kaikkien lasten oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen erityisesti ajassa, jossa lapsiköyhyys on tunnustettu ja puhuttu ilmiö. Viesteistä ei sinänsä tullut tarkemmin ilmi, mitä leikillä tarkoitetaan ja mitä lapsen ajatellaan oppivan varhaiskasvatuksessa. Tämä on merkityksellistä, sillä varhaiskasvatustaki painottaa laadukasta kasvuympäristöä, vuorovaikutussuhteita ja niiden toimivuutta lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta. Erityisen vähälle jäivät viestit, joissa tuotiin varhaiskasvatuksen käytänteitä esiin. Pedagogiikasta viesteissä ei puhuttu juuri lainkaan. Näkökulmat toimintaympäristöstä keskittyivät ryhmäkokoon. Yksittäisissä viesteissä mainittiin luon-

non merkitys oppimisympäristönä sekä mahdollisuus kulkea ryhmänä julkisilla välineillä ilmaiseksi (laajentaa toimintaympäristöä). Kuitenkaan esimerkiksi musiikin, kuvallisen ilmaisuuden, liikunnan, käden töiden ja muiden varhaiskasvatukseen kuuluvien sisältöjen merkitystä ei tässä aineistossa tuotu esille ollenkaan.

Muita aiheita

Viesteissä vähemmistönä tai vain yksittäisinä ilmaisuina esiintyi sisältöjä, joissa tuli esiin varhaiskasvatuksen tarjoajan ja lastenneuvojen yhteistyön tärkeys, lasten kohtaaminen ja tuki lapsiperheille sekä ennaltaehkäisevät toimet lasten hyvinvoinnin kannalta. Lasten kokemusten ja toiveiden näkyväksi tekeminen jäi puuttumaan kokonaan. Koska Twitter on helppo ja nopea tiedottamisen väline, näkyi viesteissä jonkin verran kutsuja seminaareihin ja muihin tapahtumiin sekä kehotuksia hakea avoimena olevaa tehtävää jossakin tietyssä paikassa. Huolimatta siitä, että aineistonkeruu ajoittui vaalikeväaseen, varhaiskasvatustemalla ratsastava vaalipuhe jäi aineistossa yllättävän vähäiseksi.

Lopuksi

Koska tarkastelun kohteena on suomenkielinen Twitter-viestittely, lähtökohtaisesti oli odotettavissa, että analyysiajankohdalle (yksi viikko) ei osu kymmeniä tuhansia tviiitejä. Silti löytyneiden tviiittien vähyys on huomiota herättävä. Haku toteutettiin käyttämällä suomenkielistä termiä ”varhaiskasvatus” taivutusmuotoineen, mikä voi osaltaan selittää viestien määrää ja luonnetta. Vaikka varhaiskasvatus on virallinen termi, käytetään asiassa todennäköisesti vielä pitkään esimerkiksi termejä ”päivähoito”, ”lastenhoito” tai ”lastentarha”. Koska varhaiskasvatukseen liittyvien viestien kokonaismäärän jäi alle tuhanteen, voidaan todeta, että se ei ole aihe, joka Twitter-kansaa eniten puhuttaa. Twitter on kuitenkin kenen tahansa käsillä oleva avoin yhteisömedia ja varhaiskasvatus monia myös arjen tasolla koskettava aihe; varhaiskasvatuksesta ja sen järjestämiseen liittyvästä laadusta tuntuvat tämän analyysin valossa olevan huolissaan eniten ne, joille huolen esittäminen julkisesti on omien intressien mukaista.

Missä on varhaiskasvatuksen toteuttajien ääni? Voidaankin todeta, että tämän aineiston Twitter-viestien perusteella varhaiskasvatus käsitetään

institutionalisoituneena, yhteiskunnan lähes mekanisoituna palvelutuotantona, jossa laatu taataan resurssien, lainsäädännön ja valvonnan kautta. On syytä pohtia, millainen merkitys tällä on. Ylipääntään mediapuheella on vaikutusta ihmisten asenteisiin, käsityksiin ja ymmärrykseen erilaisista ilmiöistä – ja myös se vaikuttaa, mitä ei nosteta esille. Twitterin osalta onkin syytä pohtia, muodostaako varhaiskasvatus ilmiönä siellä oman kuplansa, koska käsiteltävät teemat jäävät kapea-alaisiksi ja muutamat pääteemoista poikkeavat viestit eivät tunnu saavan tuulta alleen.

Siihen nähden, että varhaiskasvatuksella voidaan vaikuttaa esimerkiksi lapsen kasvuun koh-ti eettisesti vastuullista ja kestävää toimintaa, toisten ihmisten kunnioittamista sekä osallistavaa yhteiskunnallista jäsenyyttä, olisi tarpeen pitää yllä mediapuhetta, jossa varhaiskasvatuksen merkittä-

vyys ja moninaisuus tulevat paremmin esiin ja ymmärretyiksi. Myös käsitteen *varhaiskasvatus* tunnetuksi tekemiseksi on tehtävä edelleen töitä. Varhaiskasvatuksen ja päivähoidon käsitteellistä eroa ei avattu selvästi lakiuudistuksessa, mikä osaltaan mahdollistaa termien horjuvan käytön.

Analyysimme perusteella Twitter-viestintä on varhaiskasvatuksen kaltaisen laajan yhteiskunnallisen aihealueen osalta huomattavan kapea-alais-tavaa. Jatkotutkimuksen aiheeksi jääkin, onko tuloksemme seurausta aiheeseen taustalla vaikuttavista varhaiskasvatuksen yhteiskunnallisista intresseistä vai Twitter-viestinnän ominaisuutteen seuraamuksista vai kenties molemmista. Kummassakin tapauksessa on syytä avata laajempaa keskustelua siitä, millainen on avointen, käyttäjien aktiivisuutta edellyttävien viestipalveluiden luomien käsitysten ja merkitysten rooli yhteiskunnassamme.

KIRJALLISUUS

- Brown, Virginia & Clarke, Victoria (2006) Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology* 3 (2), 77–101.
- Bruns, Axel (2008) *Blogs, Wikipedia, Second Life and Beyond. From Production to Produsage*. New York: Peter Lang.
- Carpentier, Nico & Jenkins, Henry (2013) Theorizing Participatory Intensities: A Conversation about Participation and Politics. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 19 (3): 265–86.
- van Dijck, José (2013) *The culture of connectivity: A critical history of social media*. Oxford: Oxford University Press.
- Euroopan komissio (2019) Eurooppalainen koulutuspoliittinen yhteistyö (ET 2020) https://ec.europa.eu/education/policies/european-policy-cooperation/et2020-framework_fi (luettu 7.6.2019)
- Gordon, Tuula & Lahelma, Elina & Holland, Janet (2004) Ystäviä vai vihollisia? Tulkintoja tyttöjen vuorovaikutussuhteista koulussa. Teoksessa Liljeström, Marianne (toim.) *Feministinen tietäminen. Keskustelua metodologiasta*. Tampere: Vastapaino, 169–190.
- Hujala, Eeva & Puroila, Anna-Maija & Parrila, Sanna & Nivala, Veijo (2007) *Päivähoidosta varhaiskasvatukseen*. Hyvinkää: T-Print.
- Isotalus, Pekka & Jussila, Jari & Matikainen, Janne (2018) *Twitter viestintänä. Ilmiöt ja verkostot*. Tampere: Vastapaino.
- Karila, Kirsti (2012) A Nordic perspective on early childhood education and care policy. *European Journal of Education* 47 (4), 584–599.
- Karila, Kirsti (2016) *Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016: 6*. Helsinki: Opetushallitus.
- Karila, Kirsti & Eerola, Petteri & Alasuutari, Maarit & Kuukka, Anna & Siippainen Anna (2017) Varhaiskasvatuksen järjestämisen puhekehykset kunnissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 82 (2017): 4, 392–403.
- Kinos, Jarmo & Robertson, Leena & Barbour, Nancy & Pukk, Maarika (2016) Child-initiated pedagogies: Moving toward democratically appropriate practices in Finland, England, Estonia, and the United States. *Childhood Education* 92(5), 345–357. doi: 10.1080/00094056.2016.1226107
- Kinos, Jarmo & Palonen, Tuire (2013) Varhaiskasvatuksen lähihistoria. Teoksessa Pauli Kettunen, & Hannu Simola (toim.) *Tiedon ja osaamisen Suomi. Kasvatus ja koulutus Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 229–248.
- Marttila, Mari & Laaksonen, Salla-Maaria & Kekkonen, Arto & Tuokko, Mari & Nelimarkka, Matti

- (2016) Digitaalinen vaalitelletta: Twitter politiikan areenana eduskuntavaaleissa 2015. Teoksessa Eduskuntavaalitutkimus 2015: Poliittisen osallistumisen eriytyminen. Oikeusministeriön julkaisut. Selvityksiä ja ohjeita 28. Helsinki.
- McKinney, Mitchell & Houston, J. Brian & Hawthorne, Joshua (2014) Social watching a 2012 republican presidential primary debate. *American Behavioral Scientist* 58 (4), 556–573.
- Melhuish, Edward & Quinn, Louise & Hanna, Karen & Sylva, Kathy & Siraj-Blatchford, Iram & Sammons, Pam & Taggart, Brenda (2004) The Effective Pre-school Provision in Northern Ireland (EPPNI) Project. Belfast: Northern Ireland Statistics and Research Agency.
- Mykkänen, Markus (2018) Twitter – henkilökohtaista joukkoviestintää vai eliitin media? Tieteessä tapahtuu 3/2018, 54–55.
- OECD (2018) Education at Glance. https://www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2018_eag-2018-en (luettu 7.5.2019)
- Onnismaa, Eeva-Leena & Kalliala, Marjatta & Tahkokallio, Leena (2017) Koulutuspoliittisen paradoksin jäljillä. Miten varhaiskasvatus muotoutui sosiaalialan koulutuksia suosivaksi. *Kasvatus & aika*. 11 (3), 5–20.
- Onnismaa, Eeva-Leena & Paananen, Maiju & Lipponen, Lasse (2014) Varhaiskasvatuksen polkuriippuvuoksien jäljillä. *Kasvatus & aika* 8 (2), 6–21.
- Opetushallitus (2018) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Määräykset ja ohjeet 2018:3a www.oph.fi (luettu 7.6.2019)
- Paananen, Maiju & Lipponen, Lasse & Kumpulainen, Kristiina (2015) Hybridisation or ousterisation? The case of local accountability policy in Finnish early childhood education. *European Educational Research Journal* 14 (5), 395–417.
- Sylva, Kathy & Melhuish, Edward & Sammons, Pam & Siraj-Blatchford, Iram & Taggart, Brenda (2004) The Effective Provision of Preschool Education (EPPE) Project. Technical Paper 12: the final report. Effective Pre-school Education. London: Department for Education and Skills & Institute of Education, University of London.
- Valtioneuvosto (2019) Neuvottelutulos hallitusohjelmasta 3.6.2019. Osaava ja osallistava Suomi https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/10616/sallistava-ja-osaava-suomi-sosiaalisesti-taloudellisesti-ja-ekologisesti-kestava-yhteiskunta Viitattu 7.6.2019
- Varhaiskasvatuslaki (2018) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540> (luettu 7.6.2019)
- Vuorikoski, Marjo & Räisänen, Mirka (2010) Opettajan identiteetti ja identiteettipolitiikat hallintakulttuurien murroksissa. *Kasvatus & Aika* 4 (4), 63–81.

TIIVISTELMÄ

Sara Sintonen & Eeva-Leena Onnismaa: Varhaiskasvatus puhuttaa. Havaintoja Twitterissä jaetuista näkemyksistä

Analyysissä tarkastellaan Twitterissä esiintyvää varhaiskasvatuspuhetta. Twitter on ajankohtainen ja vaikuttava sosiaalisen median muoto, ja suoruudessaan ja rajoittamattomuudessaan haastava areena tutkimukselle. Lähtökohtanamme on ajatus, että Twitterissä käytävää varhaiskasvatust keskustelua voidaan lähestyä sosiaalisena konstruktiona, ilmiönä, joka tuottaa ja toistaa itseään myös sen edetessä. Tarkastelemme, mitkä varhaiskasvatuksen näkökulmat ja painotukset puhuttavat Twitter-käyttäjiä ja millaista keskustelua aiheesta käyt-

dään. Pohdimme, millaiseksi kuva varhaiskasvatuksesta muotoutuu viestittelyn valossa. Tutkimusajakohdaksi valittiin helmi-maaliskuun vaihe vaalikeväänä 2019. Aineisto koostuu viikon aikana kerätyistä tviitteuksista, joita teemoiteltiin ja tarkasteltiin otoksena varhaiskasvatuskeskustelusta.

Tulosten perusteella vaikuttaa, että Twitter-viestinnässä varhaiskasvatus näyttäytyy hallinnollisena, institutionalisoituneena, yhteiskunnan lähes mekaanisena palvelutuotantona, jossa laatu ajatellaan taattavan resurssien, lainsäädännön ja valvonnan kautta. Monia varhaiskasvatukseen oleellisesti kuuluvia asioita ja näkökulmia jää keskusteluissa kokonaan uupumaan.